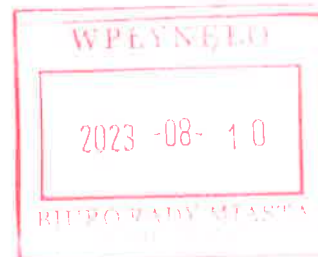

KZSS
Sz. P. M. Kwaśniewski
2023-08-11
Kwaśniewski

af

Projekt

z dnia 10 sierpnia 2023 r.
Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA OTWOCKA**

z dnia ..... 2023 r.

w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023r. poz. 40 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023r. poz. 1426 z późn. zm.) Rada Miasta Otwocka uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Wspierania Rodziny w mieście Otwock na lata 2023- 2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Otwocka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Mateusz
Gmiterek

Elektronicznie podpisany
przez Mateusz Gmiterek
Data: 2023.08.10
14:26:57 +02'00'

Załącznik do uchwały Nr .....

Rady Miasta Otwocka

z dnia ..... 2023 r.

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

OTWOCK 2023

Spis treści

Wstęp	s. 3
I. Podstawy prawne opracowania programu.....	s. 7
II. Charakterystyka miasta Otwock.....	s. 8
III. Diagnoza sytuacji rodzin.....	s. 9
IV. Analiza SWOT	s. 12
V. Adresaci programu.....	s. 15
VI. Cele Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025	s. 16
VII. Realizatorzy Programu.....	s. 19
VIII. Finansowanie.....	s. 20
IX. Zakładane efekty realizacji programu.....	s. 20
X. Promocja programu.....	s. 21
XI. Monitoring i ewaluacja Programu.....	s. 21
XII. Podsumowanie.....	s. 22

Wstęp

Miejski Program Wspierania Rodziny w mieście Otwock na lata 2023-2025 jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w mieście Otwock w latach poprzednich. Program powstał w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do opracowania i realizacji 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny.

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. To najważniejsza grupa społeczna, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączy go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozrwalne.

Człowiek oczyma rodziny patrzy na otaczający go świat społeczny, uczy się go nazywać i klasyfikować, uznawać za przyjazny lub wrogi, swój lub obcy. W jej perspektywie postrzega sens swojego życia, formułuje własne cele życiowe i sposoby ich osiągnięcia. Tak właśnie kształtowana jest podstawowa rzeczywistość kultury, która na zawsze już stanie się symbolicznym układem odniesienia zarówno wówczas, gdy w swoim dorosłym życiu człowiek będzie twórczo rozwijał rodzinne doświadczenia, jak i wtedy, gdy będzie im własnym postępowaniem zaprzeczał. Dlatego tak istotne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo i zapewniała odpowiednie warunki do rozwoju wszystkich swoich członków, a w szczególności dzieci.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania.

Zmienił się model rodziny, zmalała liczebność rodziny, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa i rodziny funkcjonują alternatywne formy życia rodzinnego tj. samotne rodzicielstwo, kohabitacja, związki homoseksualne, życie w samotności itp. Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. W wyniku reorganizacji władzy rodzinnej, znaczącą jej część w rodzinie przejmuje matka – żona. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem

wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych.

Główną przyczyną kształtowania się modelu partnerskiego w rodzinie jest wzrost niezależności ekonomicznej i psychicznej kobiety, która stanowi o poszerzeniu jej samodzielności życiowej.

Kobiety - matki podejmują pracę zawodową, dążą do samorealizacji, niezależności.

Rozwijają swoje pasje i zainteresowania. Nie poświęcają już całej swojej uwagi i czasu tylko na wychowanie dzieci i dbanie o dom. Mężczyźni nie są już tylko jedynymi żywicielami rodziny, ale również uczestniczą w pracach domowych, w opiece i wychowywaniu dzieci.

W relacjach rodzinnych obserwuje się zmniejszenie dystansu pomiędzy małżonkami, a także między rodzicami i dziećmi. Wzajemne kontakty rodzinne nie są już ściśle uzależnione od pozycji zajmowanej w rodzinie. Dzieciom przyznawana jest coraz większa swoboda zachowania, a młodzież uwalnia się spod arbitralnej władzy rodziców. Ponadto obserwuje się zjawisko autonomizowania się członków rodziny od jej wpływów, czego przejawem jest zmniejszenie wspólnotowego charakteru przeżywania doświadczeń w rodzinie.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spistość, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na: poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne.

Przemiany gospodarczo – kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały znaczny wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego. Pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje oraz lokalnym tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp.

Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, przemoc. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu

instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na matki, gdyż to głównie kobiety są beneficjentami pomocy społecznej. Jednocześnie zauważono niewykorzystany potencjał dalszej rodziny i otoczenia.

Skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w tym sąsiedzkim, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, Kościołem i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin.

W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by zarówno działania jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2023–2025 adresowany jest do: wszystkich rodzin z dziećmi, w szczególności do tych, które są lub mogą być zagrożone problemem niewydolności opiekuńczo-wychowawczej oraz innymi trudnościami i problemami życiowymi wpływającymi na jakość życia rodziny oraz wypełnianie jej podstawowych funkcji, rodzin w kryzysie, kobiet w okresie ciąży, porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz

w sytuacji niepowodzeń położniczych, rodzin, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko, kobiet, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu, kobiet, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych, kobiet, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu: poronienia, urodzenia dziecka martwego, urodzenia dziecka niezdolnego do życia, urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami, rodzin z dzieckiem posiadającym zaświadczenie, potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu a jego celem jest profilaktyka, wsparcie i przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci. Zadania w ramach Programu koncentrują się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie.

Praca z rodziną prowadzona jest także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

I. Podstawy prawne opracowania programu :

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016r. poz. 1860 z późn. zm),
5. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (tj. Dz. U. 2023 poz. 810),
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021r. poz. 1249 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2021 r. poz.1119),
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 z późn. zm.),
9. Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. 2023 poz. 390 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2023, poz. 581, 658 z późn. zm.),
11. Ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 roku (Dz. U. 2021 poz. 1744 z późn.zm.),
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2023r. poz. 571 z późn. zm.),
13. Ustawa Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 roku (Dz. U. 2020 poz. 1359 z późn. zm.)

II. Charakterystyka miasta Otwock.

Otwock to miasto w województwie mazowieckim, jest siedzibą powiatu otwockiego. Położony jest w Dolinie Środkowej Wisły i Równiny Garwolińskiej na lewym brzegu Świdra. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do województwa warszawskiego. Otwock wchodzi w skład aglomeracji Warszawskiej, a od centrum stolicy oddalony jest o około 20 km. Miasto graniczy: od północy z Józefowem, od wschodu z gminą Wiązowna, na południu z gminą Celestynów i miastem Karczew, a od zachodu naturalną granicę stanowi rzeka Wisła. Według danych z roku 2022, Otwock ma obszar 47,3 km². Miasto stanowi 7,69% powierzchni powiatu. Wg Urzędu Miasta Otwock dzieli się na: Anielin, Bojarów, Jabłonna, Jabłonna-Górki, Kresy, Kresy Nadbrzeskie, Ługi, Mładz, Natalin, Soplicowo, Śródborów, Śródmieście, Świder Wschodni, Świder Zachodni, Świdry Wielkie, Świerk, Teklin, Tolin, Wólka Mładzka i Zamlądz. Działania gminy zmierzają do przekształcenia Otwocka w centrum aktywności gospodarczej. Miasto kładzie duży nacisk na rozbudowę infrastruktury, prowadzi aktywną politykę inwestycyjną. Otwock jest bardzo atrakcyjnym obszarem dla inwestorów. Posiada własną infrastrukturę techniczną: oczyszczalnię ścieków i składowisko odpadów komunalnych. Posiada wiele terenów pod budownictwo mieszkaniowe, przemysł i rekreację.

Otwock jest miastem z liczbą mieszkańców 40 950 (dla porównania na koniec 2021 r. liczba ta była większa o 415 osób) i wynosiła 41 374. z czego 53% stanowią kobiety, a 47% mężczyźni. Mieszkańcy powiatu zawarli w 2022 roku 250 małżeństw. Otwock ma ujemny przyrost naturalny. W 2022 roku urodziło się 286 dzieci, odnotowano 553 zgony.

56,45% mieszkańców Otwocka jest w wieku produkcyjnym, 19,55% w wieku przedprodukcyjnym, a 24,00% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Z punktu widzenia polityki społecznej, bardzo ważną sprawą jest zdolność rodziny do pokonywania sytuacji kryzysowych i umiejętność radzenia sobie z różnorodnymi problemami życiowymi. W każdej społeczności lokalnej część rodzin przeżywa czasowe lub długotrwałe trudności i wymaga wsparcia w różnych sferach swojego funkcjonowania. Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku jest jednostką organizacyjną Gminy, która realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, wyznaczone między innymi przez przepisy ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci i ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

III. Diagnoza sytuacji rodzin

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku w zakresie zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej udziela pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji, której swoimi zasobami nie są w stanie przezwyciężyć. Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku służy pomocą w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, poprzez udzielanie wsparcia w zaspokojeniu podstawowych potrzeb bytowych (świadczenia pieniężne oraz niepieniężne, prowadzenie pracy socjalnej we współpracy z przedstawicielami Policji, placówek służby zdrowia, pedagogami szkolnymi). Ponadto, dzięki systematycznemu monitoringowi sytuacji rodziny przez pracowników socjalnych, podejmowaniu działań na rzecz rodzin zagrożonych występowaniem zjawiska przemocy w zakresie prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty”, współdziałanie z funkcjonariuszami policji, kuratorami, pedagogami szkolnymi, służbą zdrowia i innymi instytucjami, udaje się zapobiec powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji, głównie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W przypadku braku możliwości skutecznej pomocy i interwencji składane są wnioski do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodziny lub zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa.

RODZINY OBJĘTE POMOCA W OPS W OTWOCKU W LATACH 2020 – 2022 Z PODZIAŁEM NA LICZBE DZIECI W RODZINIE

RODZINY		RODZINY Z DZIEĆMI						
ROK	OGÓLEM	OGÓLEM LICZBA OSÓB	1 DZIECKO	2 DZIECI	3 DZIECI	4 DZIECI	5 DZIECI	6 DZIECI I WIĘCEJ
2020	1342	328	148	104	48	16	8	4
2021	1237	296	133	96	42	13	7	5
2022	1218	250	105	93	29	14	7	2

Od lat niezmiennie najczęstszymi powodami przyznania pomocy społecznej jest bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

NAJCZĘSTSZE POWODY PRYZNANIA POMOCY W OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ W OTWOCKU

Powody przyznania pomocy	2020 rok		2021 rok		2022 rok	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	639	1056	652	1064	604	982
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	31	33	34	37	33	33
Potrzeba ochrony macierzyństwa	109	442	92	367	85	335
w tym: wielodzietność	33	170	33	173	28	153
Bezrobocie	216	421	221	437	192	371
Niepełnosprawność	389	562	421	597	410	612
Długotrwała lub ciężka choroba	490	681	517	716	472	667
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym: rodziny niepełne	107	348	74	239	71	221
rodziny wielodzietne	54	150	51	151	45	122
	20	104	14	73	11	62
Przemoc w rodzinie	22	55	25	67	16	42
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	1	2	1	2
Alkoholizm	27	42	31	42	33	45
Narkomania	7	8	5	8	6	10
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	27	33	34	38	30	47
Trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	1	3	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	4	7	19	26	9	10
Sytuacja kryzysowa	6	16	11	21	13	30
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	20	45	1	1	0	0

Rodziny z dziećmi przeżywające trudności w prawidłowym sprawowaniu opieki nad dziećmi,

zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mają możliwość korzystania ze wsparcia, które zgodnie z w/wym. ustawą ma obowiązek zapewnić im gmina.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku podejmuje działania interwencyjne w zakresie zapewnienia odpowiedniego wsparcia dzieciom i rodzinom.

Według stanu na dzień 31.12.2022 r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywało 36 dzieci, w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym 3 dzieci a w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka przebywało 50 dzieci.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że stale na wysokim poziomie utrzymuje się liczba rodzin, które wykazują trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a wsparcie tych rodzin jest jednym z głównych celów podmiotów zajmujących się rodziną. Rodzinom z problemami opiekuńczo – wychowawczymi może zostać udzielona pomoc w postaci przydzielenia asystenta rodziny, który prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu przez nią wyznaczonym. Organizacja pracy asystentów rodziny gwarantuje elastyczność i dopasowanie do potrzeb wspieranych rodzin. Pozwala to na udzielenie pomocy zarówno w kontekście systemowego wsparcia, jak i w sytuacji kryzysowej. Asystenci rodziny podejmują pracę z rodzinami biologicznymi przeżywającymi trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Działania ujęte w planie pracy z rodziną mogą mieć cel naprawczy, podtrzymujący lub też profilaktyczny i edukacyjny oraz zmniejszać ryzyko odseparowania dziecka od rodziny. W Ośrodku Pomocy Społecznej w Otwocku w latach 2020 – 2022 było zatrudnionych czterech asystentów rodziny, którzy udzielali wsparcia rodzinom.

RODZINY, KTÓRYM UDZIELIŁ WSPARCIA ASYSTENT RODZINY:

2020 ROK		2021 ROK		2022 ROK	
LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI
63	136	66	140	66	167

LICZBA RODZIN Z KTÓRYMI ASYSTENT RODZINY ZAKOŃCZYŁ WSPÓŁPRACĘ:

Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę, w	2020 ROK	2021 ROK	2022 ROK
	15	13	14

tym:			
Ze względu na osiągnięcie celów	4	0	5
Ze względu na zaprzestanie współpracy	1	0	0
Ze względu na brak efektów	0	3	5
Ze względu na zmianę miejsca zamieszkania	8	9	3
Ze względu na śmierć klienta	2	0	1
Ze względu na zniesienie Sądowego nakazu współpracy	0	1	0

IV. Analiza SWOT

Analiza strategiczna Miejskiego Programu Wspierania Rodziny opracowanego na lata 2023–2023 ujawnia mocne i słabe strony założenia, a także szanse i zagrożenia. Analiza SWOT jest oceną możliwości realizacji projektu, w którym uwzględnia się dostępne zasoby, dysponowanie którymi pozwoli na zaproponowanie i zrealizowanie oferty wsparcia dla rodzin, a także jest możliwością oszacowania ograniczeń w realizacji Programu. Technika ta polega na posegregowaniu posiadanych informacji na cztery grupy:

MOCNE STRONY :

- obowiązujące strategie, programy i akty prawne dla Gminy Otwock;
- dobrze funkcjonujący Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku;
- program 500 + i Dobry Start;
- współpraca instytucji działających na rzecz rodziny;
- dostępność instytucji pomocowych;
- działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- działalność Interdyscyplinarnego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;

- działalność Powiatowej Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej;
- wykształcona i doświadczona kadra posiadająca umiejętności w zakresie pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi;
- objęcie rodzin wsparciem asystenta rodziny;
- możliwość korzystania mieszkańców Gminy Otwock z Karty Dużej Rodziny, Karty Rodzina 3+ i Karty N+.

SŁABE STRONY :

- brak sprawnego systemu informacji i komunikacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny;
- brak rodzin wspierających;
- słaby dostęp do poradnictwa specjalistycznego;
- brak placówek wsparcia dziennego na terenie Gminy Otwock;
- niewystarczająca współpraca instytucji w zakresie wsparcia rodziny;
- niski poziom wykształcenia osób korzystających z pomocy społecznej;
- niskie kwalifikacje osób w wieku aktywności zawodowej;
- niski poziom aktywności zawodowej klientów OPS;
- niski poziom świadomego rodzicielstwa;
- niedostateczne środki finansowe rodzin na zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży;
- niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyciężaniu sytuacji kryzysowej;
- niska motywacja do podjęcia działań zmierzających do zmiany i poprawy sytuacji u osób wymagających wsparcia;
- przerzucenie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje;
- wyuczona bezradność i roszczeniowość;
- niewystarczające zasoby mieszkaniowe dla rodzin ubiegających się o lokal socjalny lub komunalny, brak nowych lokali mieszkalnych, brak gminnych mieszkań chronionych;
- bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie;
- ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- zjawisko alkoholizmu;

- wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży;
- występujące patologie społeczne;
- rynek pracy nieprzystosowany dla potrzeb samotnych matek.

SZANSE :

- szkolenia osób pracujących na rzecz rodziny,
- prospołeczna polityka państwa,
- skuteczna i trafna diagnoza problemów dotyczących rodziny oraz analiza dynamiki rozwoju pojawiających się problemów społecznych,
- rosnąca świadomość społeczna;
- współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny.

ZAGROŻENIA :

- dalsze utrwalanie się zjawisk negatywnych w sferze społecznej;
- ubożenie społeczeństwa;
- zanik więzi i tradycji rodzinnych, rozpad rodziny;
- zaniechanie emocjonalne dziecka;
- upadek autorytetów;
- brak czasu rodziców dla dzieci;
- niski poziom wiedzy na temat świadomego rodzicielstwa;
- zaniebywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców;
- brak wystarczającej wiedzy nt. nowych uzależnień i cyberprzemocy;
- powielanie wyuczonych w dzieciństwie wzorców zachowań;
- wzrost kosztów utrzymania rodziny;
- przerwienie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje;
- przerwianie odpowiedzialności za losy rodziny na instytucje;
- brak świadomości na temat groźnych dziecku niebezpieczeństw;
- brak zainteresowania rodziców sposobem spędzania czasu wolnego przez dziecko;
- rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środków psychoaktywnych;
- wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży;
- rozszerzenie zjawisk patologicznych, np. agresja, przemoc, uzależnienia;

- pogłębiające się podziały społeczne;
- wypalenie zawodowe pracowników socjalnych i asystentów rodziny.

V. Adresaci programu.

Miejski Program Wspierania Rodziny skierowany jest głównie do rodzin dysfunkcyjnych, jednakże wsparciem objęte zostaną także rodziny, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacji wymagającej udzielenia pomocy przez placówki i instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny.

Program głównie kierowany jest do:

- rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz inne negatywne zjawiska,
- rodzin dotkniętych przemocą,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym,
- małoletnich matek,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0-5 lat,
- rodzin zmagających się z trudnościami wychowania dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin naturalnych, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

Przewidywana praca z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację i wzmocnienie działalności instytucji, placówek i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania rodziny. Działania skierowane są na zapewnienie bezpieczeństwa dzieci oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów w celu zapewnienia optymalnego rozwoju dzieci oraz ogólnego podniesienia jakości życia całej rodziny. Wszelkie działania mające na celu wsparcie rodziny są niezwykle ważne, gdyż wzmacniając rodzinę, wzmacniamy kapitał społeczny społeczności lokalne

VI. Cele Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025.

Cel główny :

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w szczególności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcjonalności rodzin.

Cele szczegółowe :

Cel 1 : Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

Zadania do realizacji :

- zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia;
- dożywanie dzieci;
- zapewnienie pomocy, w tym w formie schronienia, osobom doznającym przemocy w rodzinie;
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych;
- pomoc w zaopatrzeniu osób niepełnosprawnych w niezbędny sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze;
- zabezpieczenie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Cel 2: Minimalizowanie skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach i podejmowanie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

Zadania do realizacji :

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczej;
- zapewnienie specjalistycznego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, i prawnego rodzinom i dzieciom;
- tworzenie i prowadzenie grup wsparcia;
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
- podnoszenie kompetencji rodzin, które tego wymagają w zakresie pełnienia prawidłowych

funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji, poradnictwa oraz udostępnianie literatury fachowej;

- kampanie społeczne dotyczące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz o tematyce rodzinnej;
- wsparcie ze strony asystenta rodziny (podnoszenie kompetencji rodzicielskich, przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym itp.);
- praca socjalna ze strony pracowników socjalnych.

Cel 3: Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin.

Zadania do realizacji :

- koordynacja działań i bieżąca współpraca podmiotów podejmujących działania na rzecz dzieci i młodzieży;
- dobór działań naprawczych na rzecz dziecka i rodziny w oparciu o działania interdyscyplinarne.

Cel 4: Zapobieganie uzależnieniom oraz niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży.

Zadania do realizacji :

- przygotowanie, prowadzenie i finansowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży;
- organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, w tym organizowanie wypoczynku letniego i zajęć pozaszkolnych;
- prowadzenie działań integrujących i aktywizujących społeczność lokalną na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym wśród dzieci i młodzieży;
- finansowanie istniejących świetlic i klubów młodzieżowych oraz dążenie do tworzenia placówek wsparcia dziennego na terenie miasta;
- udzielanie pomocy uczniom z trudnościami w nauce;
- wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności sprzyjających uwrażliwieniu młodzieży na potrzeby innych ludzi;
- wspieranie i promocja inicjatyw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny i dziecka;
- prowadzenie działań integrujących i aktywizujących społeczność lokalną na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym;
- monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie do podjęcia terapii przez

rodziców bądź dzieci;

- wczesna interwencja.

Cel 5: Wspieranie kobiet w ciąży i rodzin ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych.

Zadania do realizacji:

- praca środowiskowa, wsparcie rodzin w trudnej sytuacji życiowej, ułatwienie dostępu do różnorodnych form pomocy;

- zapewnienie innych form wsparcia dla rodzin, łatwiejszy dostęp do pomocy specjalistycznej, podejmowanie przez rodziców edukacji w zakresie wypełniania funkcji rodzicielskich: poród, połów i karmienie;

- objęcie wsparciem materialnym rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym.

Cel 6: Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Zadania do realizacji:

- edukacja służąca wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie prawidłowych wzorców wychowawczych i poprawy relacji między członkami rodziny, wzmocnienie pozytywnych postaw rodzicielskich, podniesienie kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców, obniżenie zagrożenia odebrania dzieci;

- zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, umożliwiającego korzystanie z różnorodnych form wsparcia: prawnego, psychologicznego, pedagogicznego, w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, przeciwdziałania przemocy.

- skrócenie czasu oczekiwania na pomoc specjalistów, udzielanie niezwłocznego wsparcia rodzinom w kryzysie, poprawa funkcjonowania rodzin i osób korzystających ze wsparcia;

- ustanowienie rodzin wspierających.

Cel 7: Podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pomocy społecznej ukierunkowanej na pomoc dziecku i rodzinie.

Zadania do realizacji:

- tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;

- organizacja szkoleń;
- finansowanie szkoleń.

VII. Realizatorzy Programu.

Program realizowany jest w oparciu o ujęcie wielosektorowe z uwzględnieniem podmiotów bezpośrednio lub pośrednio oddziaływującymi na rodzinę i dziecko.

Realizatorami Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023–2025 są instytucje zawodowo zajmujące się wspieraniem i pomocą rodzinom z terenu Gminy Otwock. Interdyscyplinarne podejście do problemów występujących w rodzinie umożliwia stworzenie spójnej i wielowymiarowej podstawy do zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom w środowisku. Organizowanie i koordynowanie zadań Miejskiego Programu Wspierania Rodziny należy do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej w Otwocku. Program będą realizowały również inne instytucje o zasięgu gminnym, do których zadań należy praca z dzieckiem i rodziną, w szczególności:

- Urząd Miasta Otwocka;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy robocze zajmujący się przemocą w rodzinie;
- placówki oświatowe;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku;
- Komenda Powiatowa Policji w Otwocku;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Otwocku;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci;
- Sąd Rejonowy w Otwocku;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Otwocku;
- Poradnie Leczenia Uzależnień;
- Poradnia Zdrowia Psychicznego;
- świetlice środowiskowe;
- Caritas;

- Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury w Otwocku;
- Służba zdrowia.

VIII. Finansowanie.

Finansowanie Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023–2025 odbywać się będzie ze środków pochodzących z:

- budżetu Gminy (uchwała budżetowa);
- poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny;
- budżetu państwa (konkursy i programy rządowe);
- dotacji unijnych;
- organizacji pozarządowych.

IX. Zakładane efekty realizacji programu.

Spodziewanymi rezultatami realizowanego w latach 2023-2025 Programu Wspierania Rodziny w Mieście Otwocku są:

- pogłębienie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin;
- poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz osiągnięcie przez rodziny podstawowego poziomu stabilności życiowej, który umożliwi im wychowywanie dzieci;
- powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych;
- podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia dla rodzin przeżywających trudności, doświadczających sytuacji kryzysowych lub nimi zagrożonych;
- zmniejszenie skali i skutków sytuacji kryzysowych.

Powyższe rezultaty są możliwe do osiągnięcia między innymi dzięki:

- ścisłej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin i szybkiemu i skutecznemu przepływie informacji pomiędzy instytucjami;
- tworzeniu zespołów wspierających rodziny w kryzysie.

X. Promocja programu.

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2023- 2025 będzie promowany poprzez:

- strony internetowe jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych;
- plakaty, ulotki informujące o działaniach podejmowanych na rzecz rodziny i jej członków;
- lokalne media;
- kampanie informacyjne.

XI. Monitoring i ewaluacja Programu.

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2023 –2025 w Gminie Otwock zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. stanowi dokument wyznaczający cele i zadania na okres 3 lat, w związku z tym wymaga oceny i weryfikacji efektywności podejmowanych zadań.

Monitoring Programu będzie polegał na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu informacji o stanie jego realizacji. Zebrane w jego toku dane pozwolą na kontrolę postępu realizacji poszczególnych zadań oraz podjęcie działań korygujących. Stała obserwacja realizacji wyznaczonych celów pozwoli na ewentualne dookreślenie obszarów, które poddane zostaną ewaluacji.

Corocznej merytorycznej analizie poddane będą :

- rzeczywiste rezultaty zastosowanych rozwiązań (oczekiwane i nieoczekiwane);
- porównanie zgodności osiągniętych rezultatów z celami Programu;
- współpraca partnerów programu i jej wpływ na realne wsparcie rodzin w Gminie Otwock.

Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej w Otwocku sprawozdanie z realizacji Miejskiego Programu Wspierania Rodzin, zgodnie z art. 179 ust. 1 Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku.

XII. Podsumowanie.

Miejski program wspierania rodziny w Otwocku na lata 2023–2025 zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin i dzieci. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz

promowanie rodzinnego stylu życia. Rodzinie zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i umiejętności. Wsparcie dla rodziny będzie miało charakter profilaktyczny. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację Programu powinny włączyć się aktywnie instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 2 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023r. poz. 1426 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Wohec powyższego podjęcie uchwały jest zasadne.

Z up. Prezydenta Miasta Otwocka

Paweł Waló
Wiceprezydent Miasta